

Datum: 12. 2. 2024

SAMOEVALVACIJA 2023/24 (48., 49. člen ZOFVI)

Samoevalvacija je pogled na realizacijo izbranega dela zastavljenih ciljev razvoja šole.

Letošnja predstavlja nekoliko širši pogled na prepričanja, stališča in mnenja učiteljev in drugih strokovnih delavcev, ki usmerjajo naše vsakdanje šolsko delo. Namen je ugotoviti, v **koliki meri se prepričanja učiteljev ujemajo s konceptom Varnega in spodbudnega učnega okolja**, ki pomembno vpliva na kakovost znanja, dosežke in počutje učencev ter dobre delovne pogoje strokovnih delavcev.

V drugem delu nas je zanimalo, **v kolikem obsegu in katere elemente formativnega spremljanja (FS) uporabljajo učitelji in strokovni delavci pri poučevanju**. Strategija FS temelji na aktivni vlogi učenca v procesu učenja in poučevanja. Zanimala nas je tudi primerjava razvoja didaktike (FS) z letom 2019, torej za obdobje 5 let.

V tretjem delu samoevalvacije smo preverjali **v koliki meri omogočamo učencem razumevanje vrednote varnega vedenja na spletu in zakaj je potrebno posebej skrbno ravnati z osebnimi podatki**.

Ker bomo v naslednjem letu oblikovali dolgoročne cilje za obdobje 2024-2029 nas je zanimalo **na katerih področjih didaktike in šolske klime** želijo učitelji in drugi strokovni delavci **večji razvoj in napredek šole kot celote**.

UGOTOVITVE

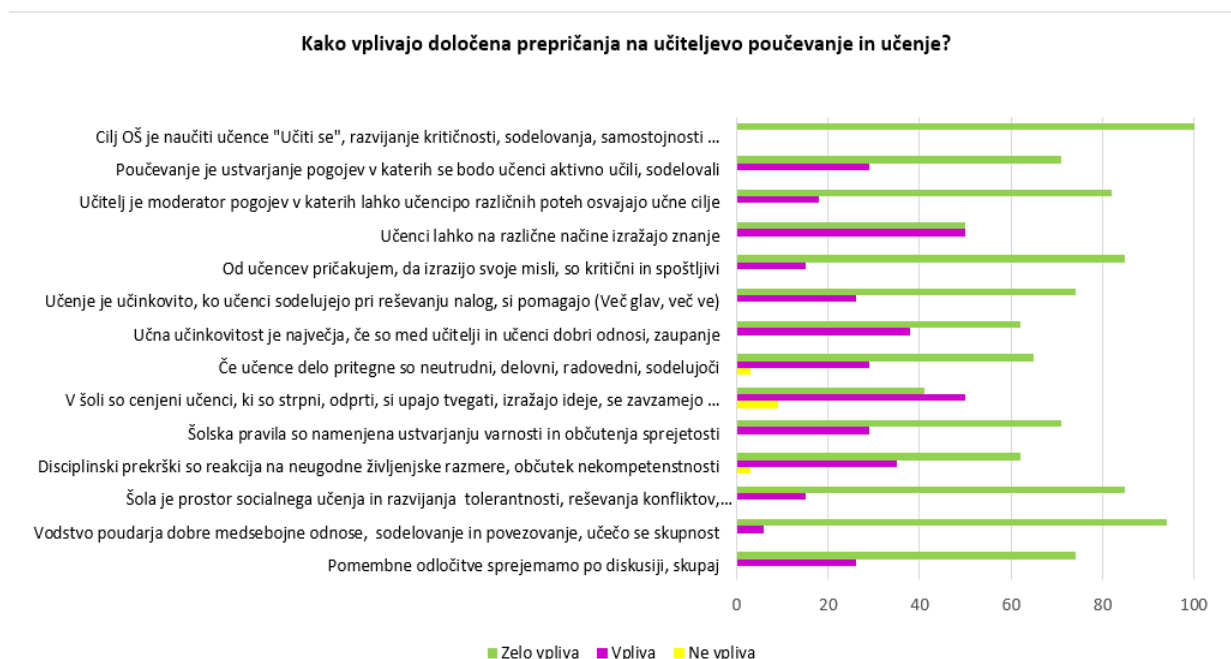
1. Prepričanja, ki usmerjajo učiteljevo poučevanje in učenje

Mnoge, tudi zelo obsežne raziskave, med njimi raziskava Hattie, J. Visible Learning, Routledge, 2009, dokazujejo, da na dosežke učencev v največji meri vplivajo:

- dober odnos med učiteljem in učencem(ci), korelacija 0,72
- učitelj, ki učencem pomaga, da razvijejo različne strategije učenja (predmeta), korelacija 0,63
- učitelj, ki izkazuje pripravljenost, da učence podpira pri učenju, jim na različne načine pomaga, korelacija 0,59
- sprotna povratna informacija, korelacija 0,75
- sodelovalno učenje (0,49), razvijanje besednjaka (0,67), učenje učenja (0,63), pouk s pomočjo računalnika (0,37), pouk z reševanjem problemov (0,61).

Šolska klima, ki vključuje zgornje elemente razumevanja potreb učencev, se lahko razvija le v učeči se, sodelujoči skupnosti, ki ima skupno vizijo in v kateri se učitelji med seboj spodbujajo in podpirajo.

Graf 1: Prepričanja učiteljev o izobraževalnih in vzgojnih ciljih osnovne šole, delu in potrebah učencev, o vlogi učitelja in možnostih sooblikovanja šolske kulture.

1. Učitelji se strinjajo, da je cilj osnovnošolskega izobraževanja priprava učencev na izzive nadaljnega šolanja, tudi pridobivanje vseživljenjskih izkušenj, znanj, veščin, spretnosti (znati se učiti, biti kritičen, samostojen, ustvarjalen ...) in vrednot (šola je prostor socialnega učenja in razvijanja socialnih veščin kot so tolerantnost, asertivnost, sodelovanje, reševanje konfliktov brez poraženca).

Pri tem morajo učitelji upoštevati:

- da so današnji mladi rojeni v svet digitalne tehnologije vseh vrst. Praviloma jo hitro, brez zadržkov uporabljajo in se zaradi nepremišljenosti pogosto znajdejo tudi v težavah.
- da so njihovi močni mnenjski voditelji t. i. influencerji, ki jim zaradi mladosti nekritično sledijo,
- da imajo kratkotrajno in nezanesljivo koncentracijo, hkrati opravljajo več aktivnosti, več jim pomenijo slike kot besede,
- usposablajo se za poklice, ki jih še ne poznamo, napovedi pa kažejo, da je/bo najbolj iskana zmožnost sodelovanja v skupinah, delovnih timih in produkcija idej, reševanje še nezanih problemov s področja podjetnosti, trajnosti, potrošništva, digitalizacije ...

2. Učitelji v velikem obsegu sebe opredeljujejo kot oblikovalce učnih situacij v katerih se lahko učenci učijo in izkazujejo znanja na različne načine, v različnih učnih skupinah, v raznih šolskih prostorih, raznolikem okolju (glede na možnosti šolskega prostora). Pričakujejo in spodbujajo tako kritičnost (ne kritiziranje) in spoštljivost v izmenjavi mnenj in pogledov na svet, življenje, učenje ... Razumejo, da je poučevanje na klasičen način v veliki meri kontraproduktivno, še posebej, če upoštevamo značilnosti učencev generacije Z. Glede na potrebe učencev in vrsto učnih snovi je občasno potrebno učencem podajati učno snov tudi na ta način.

3. Na različne načine poskušajo vzpostavljati dobre medsebojne odnose tako, da učencem ponujajo učno podporo, izražajo razumevanje, postavljajo realne zahteve, podpirajo učenje in delo, upoštevajo

interese učencev, jih vabijo in spodbujajo k učnim aktivnostim ter si prizadevajo za dobre medsebojne odnose.

4. Premišljeno in skupaj oblikujejo in uporabljajo **šolska pravila z namenom ustvarjanja varnega in spodbudnega učnega okolja.**

5. Tudi učitelj potrebuje varno in spodbudno delovno okolje v povezani, sodelujoči in učeči se skupnosti. **Učitelji se strinjajo, da jim vodstvo omogoča sodelovanje, uresničevanje dobrih predlogov in soodločanje v pomembnih vprašanih razvoja šole.**

Sklep: Šolski prostor je v vrtincu različnih pričakovanj, interesov in zahtev. Skupna prepričanja in vizija nam kaže smer, da ne zahajamo vsako leto v drugo smer ali celo vsak po svoje. Naš cilj je na najboljši možni način podpirati učenje in razvoj kompetenc, za katere nam je znano, da jih bodo mladi potrebovali v prihodnosti.

2. Uporaba elementov Formativnega spremljanja (FS) – kje smo, kaj je potrebno do in nadgraditi

FS je način poučevanja, v katerem učitelj preverja predznanje učencev in na tej osnovi skupaj z učenci načrtuje doseganje novih učnih ciljev. Učenci so aktivno vključeni v načrtovanje učenja, oblikovanje kriterijev uspešnosti, presojanje doseženosti ciljev. Na osnovi dokazov in povratnih informacij lahko svoje znanje in napredek izboljšujejo. Učitelj spremlja učni proces in učencem/učencu že v samem procesu učenja skozi pedagoški dialog omogoča, da svoje učenje spremeni, izboljša ali prilagodi situaciji.

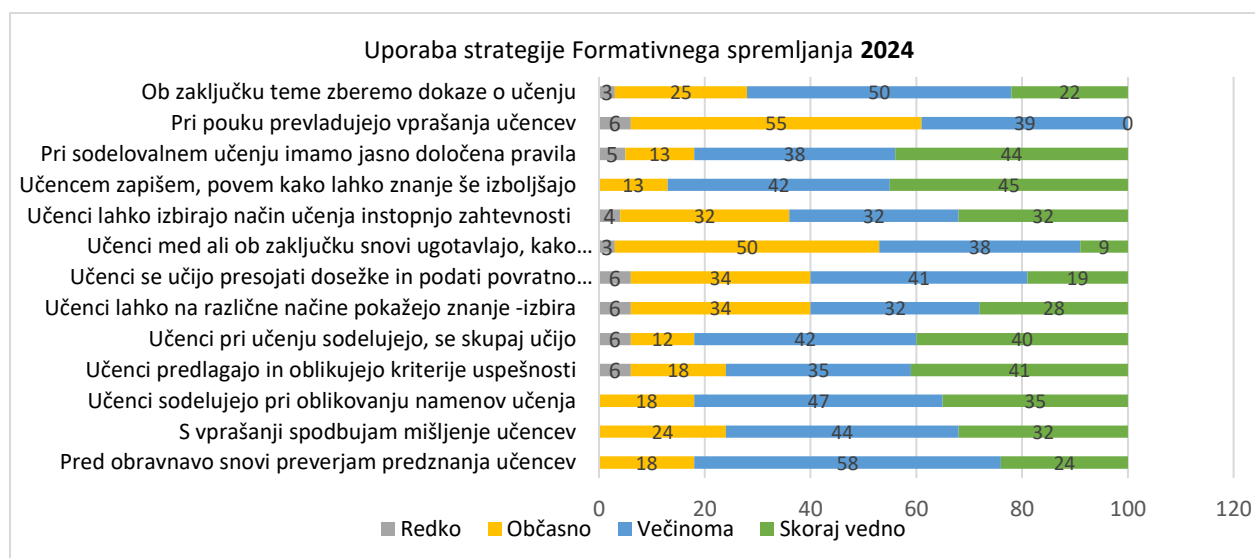
Že leta 2013 smo se vključili v dvoletni projekt Formativno spremljanje, nato smo delo nadaljevali v triletnem projektu LINPILCARE (2015-2018). V petih letih smo osvojili temeljne značilnosti FS, ne pa tudi večšine uporabe vseh elementov ali sistema kot celote (razen ene učiteljice). V projektu POGUM (2017-2021) in Erasmus+ (2019-22) smo poleg podjetnosti, ustvarjalnosti in inovativnosti razvijali in dokazovali uporabnost znanja. Pri tem smo ves čas delovali po principu FS.

Tudi v projektih Podnebni cilji in vsebine – VITR in Digitalni učitelj (2022-2023) smo ob razvijanju prečne digitalne kompetence ves čas skrbeli za uporabo elementov FS. Digitalizacija je tako učiteljem kot učencem ponudila večje možnosti zbiranja dokazov o učenju. Dokazi so sredstvo spremljanja učenja učenca in izhodišče za pedagoški dialog.

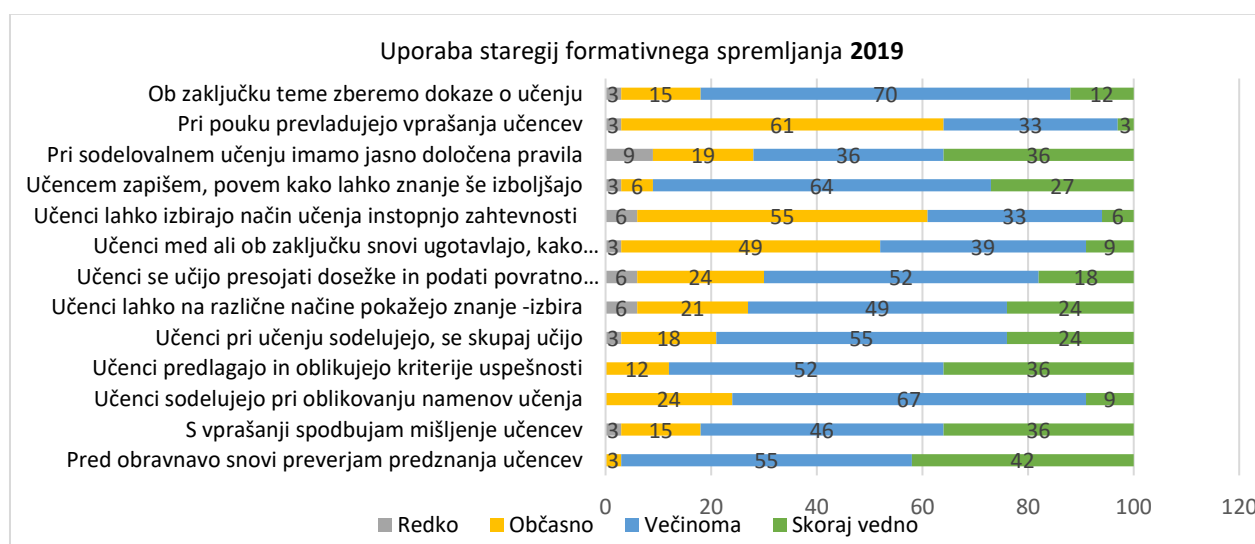
V tem letu deluje na šoli sedemčlanska razvojna skupina v razvojni nalogi Vključujoča šole-vključujoč fizični (in socialni) prostor (2023-2026), ki ima za cilj prilagajanje fizičnega, socialnega in didaktičnega učnega prostora procesom učenja. Pri tem učitelji skozi lastno raziskovanje odkrivajo in preverjajo učinkovitost različnih elementov FS v povezavi s spremembami prostorskih pogojev dela, socialnega okolja in didaktike

Zanimalo nas je kaj pove primerjava izkušenj učiteljev z uporabo elementov FS leta 2019 in leta 2024.

Graf 2: Uporaba elementov FS v letu 2023-24

Graf 3: Uporaba elementov FS v letu 2018-19

Primerjava uporabe elementov FS med leti 2018-2019 in 2023-2024 najprej pokaže,

1. da na področju spreminjanja pedagoških konceptov **ni hitrih sprememb**.
2. Opaziti je, da se je uporaba elementov FS na več področjih premaknila v smeri »skoraj vedno« (pogostost sodelovalnega učenja, jasnost pravil pri sodelovalnem učenju, podajanje učiteljeve povratne informacije, oblikovanje kriterijev uspešnosti, ubesedenje namenov učenja, učenec izbere nalogo po zahtevnosti, tempu, načinu dela in zbiranje dokazov o učenju).

Učitelji so hitro prepoznali vrednost **sodelovalnega učenja**, tudi v različnih šolskih prostorih. Ob tem so se spreminjala tudi pravila dela v manjših skupinah in kriteriji uspešnosti. Postajala so vse bolj jasna in določna. Podobno je s pravo (strokovno), vsebinsko, usmerjevalno, svetovalno **povratno informacijo**, ki ni le v eni ali dveh besedah, oz. številčna. Pogosta vprašanja učencev, zakaj naj bi se nekaj učili, učitelji vse pogosteje izkoristijo za povezovanje znanja z vsakdanjim življenjem. To pomeni **osmišljanje učenja**. Učitelji so tudi ugotovili, da je največja motivacija za delo učenca takrat, kadar **lahko sam izbere** npr. nalogo, tempo, kraj, čas učenja ... **Povečanje zbiranja dokazov o učenju** je v veliki meri posledica

izboljšanja digitalnih kompetenc učiteljev in učencev. Zbiranje dokazov ni več dodatna naloga ampak imajo učitelji in učenci različna digitalna orodja za sprotno zbiranje dokazov o učenju (Kahoot, SeeSaw, PPT, ePošta, skupni dokumenti ...).

3. Kljub temu, da so **vprišanja učencev** eno temeljnih orodij učiteljev, če hočejo spoznati pomanjkljivosti v znanju, napačne predstave učencev, pa tudi njihove interese, je na tem področju najmanj napredka. Poučevanje tudi zato ne more teči v smeri personalizacije učenja. Skoraj četrtina učiteljev v obeh merjenjih sicer poroča, da (oni sami) spodbujajo mišljenje učencev s vprašanji. V obratni smeri pa procesa ne spodbujajo. Razlog je lahko v učiteljevem občutku stalnega pomanjkanja časa ali se želijo izogniti nekaterim neprimernim komentarjem vrstnikov ob morebitnih napačnih miselnih predstavah učencev. Tudi učenci niso navajeni, ne znajo oblikovati vprašanj. Zato je naloga za prihodnje, da jih naučimo vprašati, spraševati se, brez zadrege postavljati vprašanja. Učenci morajo obvladovati tudi različne taksonomske stopnje vprašanj, glede na starost.

4. Predvsem zaradi časovne stiske učitelji najpogosteje **izpustijo element »Kako napredujemo?«** To je vprašanje, pri katerem učenci razmišljajo, kaj jim je šlo dobro, kaj ne. Iz tega povzamejo, kaj še lahko naredijo za izboljšanje znanja in kaj lahko spremenijo naslednjič. To predstavlja napredek in razvoj (osebna rast, učne strategije). Je element učenje učenja.

Sklep: V naslednjem obdobju bo potrebno posvetiti posebno pozornost:

- vprašanje: **»Kako spodbuditi učence k postavljanju vprašanj pri pouku?«** Naučiti jih oblikovanja vprašanj, razumevanja taksonomije vprašanj in zagotavljati varno in spodbudno učno okolje v katerem bo učenec upal postavljati tudi napačna vprašanja.

- vprašanje: **»Kako in kdaj zagotoviti učencem čas za razmislek o prehojeni učni poti (ob določeni snovi).** Primerjava načrtovanih učnih, tudi osebnih ciljev in dosežnost ciljev. Učenec mora presoditi kaj mu je šlo dobro, kaj ne in zakaj ne, kaj lahko naslednjič naredi drugače, da se bo bolj učinkovito učil?

3. Razvoj digitalnih kompetenc in razvoj kritičnosti do nevarnosti na spletu (zaščita zasebnosti)

Leta 2022/2023 smo bili vključeni v projekt Dvig digitalnih kompetenc – DDK, v letu 2023/2024 ga nadaljujemo sami. Za obe leti smo izdelali Strategijo digitalnega razvoja šole. MVI je povečalo obseg delovnega mesta računalničarjev na šoli. Poleg ROID, so se določeni učitelji lahko izobraževali v modulu OID. Njihova naloga je spodbujanje in pomoč učiteljem pri uporabi digitalnih orodij pri pouku.

Cilj vseh teh dejavnosti je preko usposabljanje učiteljev opolnomočenje učencev za uporabo digitalnih orodij za učenje in šolsko delo. Pri tem je izjemnega pomena razvoj premišljene uporabe teh orodij in razvoj previdnosti učencev pri zaznavi zlorab na spletu.

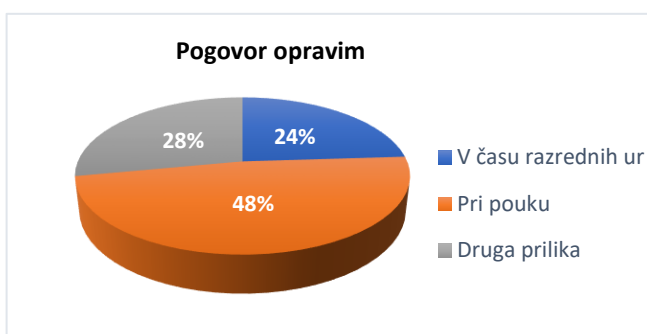
S tem namenom smo preverjali v koliki meri in ob katerih priložnostih učitelji omogočajo učencem kritičen pogled na možnosti, ki jih ponuja digitalno orodje na spletu. Vse se začne pri posamezniku (kako in koliko poskrbim zase, za svojo digitalno sled).

11% učiteljev in drugih strokovnih delavcev se o vsebinah kot so: resnični in virtualni svet, osebni podatki, digitalni odtis, kaj je soglasje za objavo, kaj je »težko geslo«, kaj je spletno oglaševanje in kako ravnati, ko si na spletu nadlegovan, **z učenci ne pogovarja.**

50% učiteljev in drugih strokovnih delavcev poroča, da se z učenci **o teh temah redko pogovarjajo.** **39% učiteljev** se o temah varnosti na spletu in pri uporabi digitalne

tehnologije pogovarjajo **večkrat v letu.**

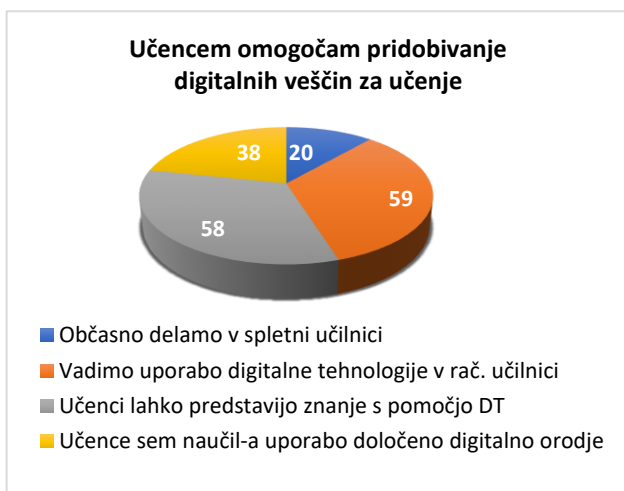

Pogovor o temah, povezanih z varovanjem osebnih podatkov učitelji spodbujajo **najpogosteje v okviru pouka (48%)**. Praviloma takrat, ko uporabljajo za pouk digitalna orodja, ko delajo v računalniški učilnici in v času obveznih in izbirnih predmetov s področja računalništva, kamor je vključenih 109 učencev od 4. do 9. razreda.

Za te vsebine se odločajo tudi **v času razrednih ur (24% učiteljev)**. Pogovori o varni rabi spleta potekajo tudi **ob posebnih priložnostih** (dnevi dejavnosti, projekt Safe.si, Digitalni čarodej in Razvijaj digitalno-deluj maksimalno ...), v okviru interesnih dejavnosti, kamor je vključenih 48 učencev in Simbioze v kateri je bilo aktivnih 27 učencev. O tem poroča **28% učiteljev.**

Sklep: v prihodnje bomo morali oblikovati strategije s katerimi bomo sistematično vsem učencem zagotovili spoznavanje in prepoznavanje osebnih podatkov in digitalnih sledi ter nevarnosti na spletu, ukrepanje za varno uporabo spleta in ravnanje ob zaznavi zlorabe. Npr.: dan dejavnosti za vse učence hkrati, kot medgeneracijsko učenje, oblikovanje znakov za nevarnost po vzoru znakov na kemikalijah ...

4. Na kakšen način ste učencem omogočali izboljšati digitalne kompetence

Po raziskavi Hatti-ja uporaba digitalnih orodij povečuje učinkovitost učenja (0,37) neposredno in preko povečanja radovednosti in interesa učencev za delo. Digitalna orodja so učencem dokaj domača in tudi privlačna zaradi slikovnih gradiv, hitrosti iskanja informacij, multitasking izkušenj (generacija Z).

20% učiteljev omogoča učencem delo preko Moodle spletno učilnice s čimer se ohranjajo znanja in veščine pridobljene v času dela na daljavo. Omogočeno jim je tudi sodelovalno delo.

59% učiteljev omogoča učencem **učenje uporabe različnih orodij** (Excel, Word, PPT, Canva ...) v računalniški učilnici. **58% učiteljev daje učencem na izbiro**, da predstavijo določeno znanje s pomočjo digitalnih orodij, ki jih že obvladajo. **38% učiteljev učencem pomaga, jih nauči** uporabljati določeno digitalno orodje za določene učne potrebe, namene. Za različne učne vsebine se namreč smiselno uporabljajo različna digitalna orodja.

Sklep: Ob koncu šolskega leta se ponovno opravi analiza Selfi z namenom ugotavljanja napredka na področju razvoja digitalnih kompetenc učiteljev in učencev.

5. Katere cilje bi si morali zastaviti za naslednjih petih let na področju razvoja didaktike (poučevanja) in na področju vzgojnega delovanja šole?

To je pomembno vprašanje nadaljnega razvoja šole. Z njim iščemo tista področja dela šole, na katerih učitelji in strokovni delavci želijo delovati v prihodnje. Namen je ohranjati doseženo stopnjo razvoja, poglobljati in izboljševati obstoječe stanje in v pouk vključevati znanja in veščine, ki jih bodo učenci potrebovali v prihodnosti (npr. digitalne veščine, sodelovanje, ustvarjalnost, inovativnost in podjetnost). Pri tem je pomembno, da delujemo v smeri razvoja didaktike (aktivni učenec v središču pozornosti) in ustvarjanja varnega in spodbudnega učnega okolja. Slednje se bo že nadaljevalo v razvojni nalogi Vključujoča šola-vključujoč fizični prostor, ko se v nalogo vključi celoten strokovni zbor.

Učitelji in drugi strokovni delavci se niso pomembno razlikovali v predlogih. Zato navajamo njihove predloge skupaj (za razredno in predmetno stopnjo ter svetovalno delo in delo z učenci s posebnimi potrebami). Navedli so naslednje predloge in raziskovalna vprašanja:

področje didaktike

- Kako povečati motivacijo učencev za učenje?
- Kako obnoviti strategijo Formativnega spremljanja, vključiti nove sodelavce, povečati izmenjavo dobrih praks? Jo dopolniti z drugimi pedagogikami npr. Učenje na prostem, fit pedagogika
- Kako doseči, da bodo učenci bolj samostojni pri učenju, raziskovanju, kritičnem mišljenju, reševanju problemov?
- Kako spodbujati učence k izboljševanju znanja (izdelkov) in oblikovanju osebnih ciljev?
- Kako učence naučiti uporabo Bralno učnih strategij po vertikali? Kako učence naučiti »Učiti se«?
- Kako narediti Digitalno strategijo bolj pregledno, ciljno usmerjeno (kaj, kako, koliko, kdo ...) s poudarkom, da se učenci učijo pametne rabe digitalnih pripomočkov in orodij?
- Kako poglobiti vnašanje prečnega cilja trajnostnost v pedagoški proces in druge oblike spodbujanja trajnosti?
- Kako bolj enotno uveljavljati koncept Varne in spodbudno učno okolje?
- Kako učinkovito vključevati v pouk učence tujce?

področje vzgojnega delovanja

- Kako doseči večjo doslednost in enotnost učiteljev pri uveljavljanju šolskih pravi, tudi varnega in spodbudnega šolskega okolja?
- Kako bolj pritegniti starše k sodelovanju, h udeležbi na izobraževanjih?
- Kako doseči, da bodo učenci prihajali v šolo brez mobilnih telefonov?
- Kako vzpostaviti stik z najstniki?

- Izvajanje delavnic in preventivnih dejavnosti za razvoj strpnosti, prijaznosti, povezanosti, tolerance med učenci, socialne in psihološke odpornosti (po celi šoli).
- Izobraževanje in spoznavanje dobrih praks za učinkovito razreševanje vzgonih težav.

O predlogih se bo opravila strokovna diskusija. Oblikovali bomo skupne cilje in opredelili dejavnosti, nosilce in kazalnike doseženosti ciljev za naslednjih pet let.

Analizo pripravila

mag. Francka Mravlje, ravnateljica